

Београдска филхармонија

Сезона 2022/23

На добром путу

ПАРИЗ

PARIS

Велика дворана Коларчеве задужбине у 20 часова

Диригент: **Бенџамин Шворц** / Conductor: **Benjamin Shwartz**

Солиста: **Седрик Тиберген**, клавир / Soloist: **Cédric Tiberghien**, piano

Петак, 3. фебруар 2023. године

Велика дворана Коларчеве задужбине у 20 часова

www.bgf.rs

Програм / Program:

Клод Дебиси

Прелид за поподне једног фауна

Claude Debussy

Prelude to the Afternoon of a Faun

Трајање: око 10 минута

Морис Равел

Концерт за клавир и оркестар у Ге-дуру

Maurice Ravel

Piano Concerto in G major

Allegramente

Adagio assai

Presto

Трајање: око 23 минута

Џорџ Гершвин

Американац у Паризу

George Gershwin

American in Paris

Трајање: око 16 минута

Морис Равел

Валцер

Maurice Ravel

La Valse

Трајање: око 12 минута

Концертмајстор: Мирослав Павловић

Concertmaster: Miroslav Pavlović

Поема *Поподне једног фауна* Стефана Малармеа послужила је **Клоду Дебисију** (1862-1918) као подлога за револуционарно дело које се данас сматра тачком преокрета у историји музике. *Прелид за поподне једног фауна* (1892-1894) представља најтипичнији пример импресионизма у музици: сам Дебиси нагласио је да композиција није *синтеза Малармеове поеме, већ слободна илустрација... низ декора у којима се крећу жеље и снови фауна*. Фаун се буди из сна и машта о нимфама; хвата их, али оне беже. Фаун се уморно пружа по песку и тоне у сан пун живописних визија. Дебиси је дело назвао прелудијумом јер је намеравао да напише троставачну оркестарску свиту са ставовима *Прелудијум, Интерлудијум и Финална парафраза*. Ову идеју је после извесног времена напустио, а првобитно замишљени први став је ревидирао и проширио тако да представља логичну целину у којој ће се у потпуности приказати карактер и атмосфера Малармеове поеме. *Прелид за поподне једног фауна* премијерно је изведен 22. децембра 1894. године у Паризу под управом Густава Дореа. Иако је том приликом представљена потпуно нова и оригинална музика, рецепција публике била је веома позитивна. Иако стручна критика није била толико импресионирана делом, оно је убрзо недвосмислено позиционирало Дебисија као водећег композитора тог времена.

У потпуном контрасту у односу на богату оркестрацију позног романтизма, Дебиси је дело написао за мањи ансамбл, наглашавајући инструменталну боју и тембр. Главне карактеристике ове симфонијске поеме су ритмичка варијабилност и веома комплексна формална концепција, при чему се мотиви веома деликатно развијају и смењују у различитим инструментима.

Клавирска музика **Мориса Равела** (1875-1937) заузима посебно место у његовом целокупном опусу. Два клавирска концерта на којима је композитор истовремено радио представљају искорак из класичне литературе – **Концерт у Ге-дуру**, у стилу класичних дела истог жанра са упливом елемената џеза, а други интересантан по чињеници да је написан само за леву руку. Оба концерта су изведена 1932. године са великим успехом, у размаку од само девет дана. Маргарет Лонг, која је до тада била позната по интерпретацијама Форевих и Дебисијевих дела, тумачила је солистичку деоницу, док је за пултом оркестра

Ламуро стајао композитор и то на турнеји од двадесет концерата. Већ у априлу су два значајна америчка оркестра, Бостонски симфонијски и Филадельфијски оркестар, такође ставила ово дело на свој репертоар.

Тих година џез је био изузетно модеран широм Европе и Сједињених Држава, као и блуз који се нарочито развијао у Америци. Равел је Концертом у Ге-дуру публици представио остварење које је спојило класичну форму и нов музички језик, близак популарној култури, уз то додајући колориту и шпански национални призив. Управо тако почиње први став компонован у сонатној форми. После излагања тематских материјала Равел уводи и елемент блуза који балансира између дура и мола. У снажном контрасту наступа лагани став и то у дугачкој експозицији прве теме у деоници клавира, након чега дувачки инструменти дискретно улазе у дијалог са солистом чинећи прозирно симфонијско ткиво. Завршни став враћа нас на брзи темпо и богате пасаже. После теме коју доноси солистичка деоница следи њен развој који се прекида неочекиваним завршетком, што је још у време премијере изазивало контроверзе. Због тога се врло често трећи став изводи и на бис.

Стваралачки опус америчког композитора и пијанисте **Џорџа Гершвина** (1898-1937) обухвата како популарне, тако и класичне жанрове, а његова дела позната су најширем аудиторијуму. Међу ауторове најуспелије композиције убрајају се *Американац у Паризу* за оркестар, *Рапсодија у плавом* за клавир и оркестар и опера *Порги и Бес*, настале у периоду од 1924. до 1935. године. Гершвинова дела коришћена су у бројним филмовима и на телевизији, а многа од њих постала су џез стандарди, снимљени у различитим варијантама.

Гершвин је рођен у Њујорку као Јакоб Гершовиц, у породици руских емиграната јеврејског порекла. Његов отац Морис променио је презиме у Гершвин, након што је почетком 1890-тих година из Санкт Петербурга емигрирао у САД.

Своје прво велико класично остварење, *Рапсодију у плавом*, која ће постати његова најпопуларнија композиција, Гершвин компонује средином двадесетих година протеклог века. Након тога, одлази у Париз на усавршавање, и пријављује се на студије код Нађе Буланже која га, уз Мориса Равела и неколицину других професора, одбија, из страха да би ригидне класичне студије уништиле његов јединствени стил којим доминирају утицаји џеза.

Током боравка у Француској написао је **Американца у Паризу**, дело које дочарава енергију француске престонице двадесетих година протеклог века. Композиција је настала као поруџбина Њујоршке филхармоније и премијерно је, са великим успехом, изведена 13. децембра 1928. године у Карнеги Холу, под управом Волтера Дамроша. Гершвин је специјално за ову прилику донео четири сирене париског таксија, у жељи да америчкој публици што верније прикаже атмосферу града. Како је сам аутор навео у оригиналном тексту програма, циљ је био да *ослика утиске које доживљава један Американац шетајући улицама Париза*. Првобитно одушевљен градом, он изненада улази у носталгично расположење, да би напослетку то осећање ипак надвладао неодољиви шарм Париза, чијим карактеристичним уличним звуцима композиција тријумфално завршава.

Делови музике из *Американца у Паризу* коришћени су у истоименом, *Оскар*ом награђеном филму из 1951. године, за који је Гершвин писао музику.

Први светски рат донео је преокрет у друштвеним односима и нормама у европским круговима. Као метафора прошлих времена, плес који је обележио претходну епоху, 1919-1920. године постао је центар збивања кореографске поеме **Валцер Мориса Равела**, првобитно назване *Беч*, а директно инспирисане Јоханом Штраусом II. Иако је Сергеј Дјагиљев поручио музику, одбио је да је *претвори* у балет, што је резултирало трајним прекидом сарадње са композитором. Низ карактерних варијација кроз два дела нас води од балских дворана Беча, непретенциозне фактуре и звука Штраусових валцера све до Равелових варијанти првобитних валцерских тема одевене у ново рухо – занимљива оркестарска решења и неочекиване хармонске токове. Темпо валцера се незауостављиво убрзава и симболично доводи до завршне коде *Danse macabre* – посмртног плеса.

мр Асја Радоњић

Следећи концерт Београдске филхармоније је у петак, **10. фебруара 2023. године** у Задужбини Илије М. Коларца са почетком у 20 часова:

ХЕЛСИНКИ

Герит Присниц

Елина Вахала, виолина

Е. Раутавара: *Cantus Arcticus*

Ј. Кусисто: Концерт за виолину и оркестар

Ј. Сибелијус: Симфонија бр. 7

Ј. Сибелијус: *Финландија*

Поштовани претплатници, обавештавамо вас да ће пред почетак сваког концерта Београдске филхармоније, у 19:30 часова, у Музичкој галерији Коларца, музиколог Маја Чоловић-Васић држати уводно предавање о делима која су на програму те вечери.

Поштовани посетиоци, молимо вас да искључите мобилне телефоне и обавештавамо вас да је за време концерата Београдске филхармоније строго забрањено фотографисање и коришћење уређаја за видео или аудио снимање. Желимо вам пријатно вече.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

Бенџамин Шворц

Бенџамин Шворц је заиста сензационалан... Истанчаног осећаја и са савршеном техником, уз веома мотивисан оркестар, његово дириговање изазива усхићење и префињене тонове (Вестдојче Алгемајне Цајтунг).

Критичари имају само речи хвале за Бенџамина Шворца због интензитета његовог музицирања и јасне визије у интерпретацијама. Ови квалитети, заступљени у његовом невероватно широком репертоару, извиру из Шворцовог осећајног музицирања и незасите радозналости.

Шворц је шеф-диригент Државног рајнског симфонијског оркестра. Од 2013. до 2016. године, био је музички директор *НФМ Вроцлавске* филхармоније, где је надгледао прелазак ове цењене пољске институције у Национални форум музике и био је блиско укључен у њен рад током председавања Вроцлава Европском престоницом културе 2016. Између осталог, био је и главни гостујући диригент Дуизбуршке филхармоније (у сезони 2019-20), стални диригент у Симфонијском оркестру из Сан Франциска и музички директор Омладинског оркестра, такође из Сан Франциска.

Шворцов избор дела осликава његов флексибилан, отворен приступ репертоару, обухватајући све, од Адамсове *Камерне симфоније* до Малерове *Четврте* и Брамсове *Друге симфоније*, до Бартоковог *Замка Плавобрадог*. Био је део турнеје у оквиру пројекта *Доба стрепње*, који је развијен у сарадњи са вајаром, сликаром и сценографом Александром Ползином. Перформанс, заснован на поезији В. Х. Одена, користио је музику и слике да прикаже бурне догађаје с почетка 20. века.

Као гостујући диригент, Шворц је наступао, између осталих, са Краљевском филхармонијом из Стокхолма, Филхармонијом из Лос Анђелеса, Шкотским симфонијским оркестром Би-Би-Сија, Краљевским шкотским националним оркестром, Токијским симфонијским оркестром, Гетеборшким симфонијским оркестром, Оркестром *Гулбенкијан*, Камерним оркестром Светог Павла, Симфонијским оркестром из Лахтија и Националним оркестром из Лила.

Последњих сезона, највише је радио у опери, диригујући Бернштајнов *Кандид* у Келнској опери, Штраусову оперету *Слепи миш* и *Боеме* у Краљевској шведској опери, као и

Берлиозовој опери *Беатрис и Бенедикт* у Немачком националном театру и Државној капели у Вајмару. У оквиру сарадње са балетском трупом Париске националне опере, Шварц је дириговао, између осталих, и кореографијом Пине Бауш за *Посвећење пролећа*, Баланшинове *Драгуље*, *Парк* Прељокажа, као и *Жизелу* у токијској концертној Сали Бунка Каикан и париској опери Пале Гарније.

Шворцова дискографија обухвата дела Алберта Шнелцера са Гетеборшким симфонијским оркестром за *БИС*, дела Пола Рудерса са Симфонијским оркестром из Оденсеа и музику Васка Мендонсе са *Гулбенкијан* оркестром. Објавио је низ снимака дела Павла Микијетина за издавачку кућу *НФМ-а*, а последњи је објављен у јануару 2022. године.